

- КОМУНИКАТИВНА РЕЧЕНИЦА (комуникативно схватање реченице) > Реченица је самостална изговорна целина којом се износи потпуно, заокружено обавештење у комуникацији.
- ПРЕДИКАТСКА РЕЧЕНИЦА (граматичко схватање реченице) > Комуникативна реченица може бити ПРОСТА и СЛОЖЕНА према броју предикатских реченица. У средишту реченице је предикат.

Знање о реченицама можеш поновити 😊 на страни:

[РЕЧЕНИЦЕ – ВИКИПЕДИЈА](#)

НЕЗАВИСНОСЛОЖЕНА РЕЧЕНИЦА

Такав однос може бити између речи, синтагми и реченица.

- Твоја мајка иђаше једнако у сељачком оделу ^{1/}, АЛИ тебе гиздаше као најбогатију ^{2/}.
- Ширио је руке и прсте на рукама ^{1/}, надимао груди, задржавајући у себи сладак ваздух и издишући га гласно и полагано кроз стегнуте зубе ^{2/}.

ЗАВИСНОСЛОЖЕНА РЕЧЕНИЦА

- Кажу нам (главна реченица) ^{1/} ДА ћемо доле стићи тек кроз један сат ^{2/}.
- Једна бачена јабука нестаје у зеленој провалији (главна реченица) ^{1/} ДА објави наш долазак ^{2/}.
- КАД се ручак донесе ^{1/}, Међедовић рече (главна реченица) ^{2/} ДА ће он то све сам појести ^{3/}.

Предикатске реченице могу бити:

- *субјекатско-предикатске*

- *безличне (имперсоналне)*

- *пасивне*

СУБЈЕКАТСКО-ПРЕДИКАТСКЕ РЕЧЕНИЦЕ

ЉУДИ говоре. / ЈА читам.

Видимо књигу. (субјекат је изостављен, а био би...)

БЕЗЛИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

(имперсоналне реченице)

- Ове реченице немају граматички субјекат нити постоји могућност да га имају.
- У њима се користе лични глаголски облици, али само у неутралном облику

> 3. лице једнине средњег рода >

- Ове реченице се деле у четири групе:
 - бесубјекатске реченице
 - безличне реченице са прилозима
 - обезличене реченице
 - безличне реченице са логичким субјектом у генитиву

БЕСУБЈЕКАТСКЕ РЕЧЕНИЦЕ

Односе се углавном на природне и метеоролошке појаве. Везане су за глаголе типа: СВАНУТИ, СВИТАТИ, РАЗДАНИТИ СЕ, СМРКАВАТИ СЕ, СЕВАТИ, ГРМЕТИ, РАЗВЕДРИТИ СЕ...

Предикат је у НЕУТРАЛНОМ ОБЛИКУ, тј. у трећем лицу једнине средњег рода.

- СВАНУЛО ЈЕ ИЗНАД ЦРКВЕ СВЕТОГ МАРКА.

БЕЗЛИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ СА ПРИЛОЗИМА

Предикат се образује помоћним глаголима и прилозима ТОПЛО, ВРУЋЕ, ЗАГУШЉИВО, СПАРНО, КАСНО, РАНО...

- ЗАГУШЉИВО ЈЕ У УЧИОНИЦИ.

ОБЕЗЛИЧЕНЕ РЕЧЕНИЦЕ

У овим реченицама се формирају уопштени вршиоци радње (човек, људи). Подразумевају се вршиоци радње.

- ПЕВАЛО СЕ НА ЕКСКУРЗИЈИ. / (подразумева се > ЂАЦИ СУ ПЕВАЛИ НА ЕКСКУРЗИЈИ).

Предикат је у трећем лицу једнине средњег рода, а исто се дешава и у повратном облику:

- У ОВОЈ ПРОСТОРИЈИ СЕ НЕ ПУШИ. / (подразумева се > ЉУДИ У ОВОЈ ПРОСТОРИЈИ НЕ ПУШЕ).

БЕЗЛИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ СА ЛОГИЧКИМ СУБЈЕКТОМ У ГЕНИТИВУ

У овим реченицама се налазе глаголи ИМАТИ и БИТИ у потврдном или одричном облику, а субјекат је логички, и то увек у генитиву.

Увек се исказује (не)постојање неког појма.

Никако се не смеју мешати БЕЗЛИЧНИ (нелични) ГЛАГОЛСКИ ОБЛИЦИ са БЕЗЛИЧНИМ РЕЧЕНИЦАМА.

- **ИМА ДАНА. / НЕМА МИРА. / БИЛО ЈЕ СРЕЋНИХ ДАНА.**

ПАСИВНЕ РЕЧЕНИЦЕ

РАДНИ ГЛАГОЛСКИ ПРИДЕВ / ТРПНИ ГЛАГОЛСКИ ПРИДЕВ

Разлика:

АКТИВ – Направио сам кућу. –
радни глаголски придев

ПАСИВ – Кућа је направљена. –
трпни глаголски придев

Постоје два типа пасивних глаголских облика:

- са трпним глаголским придевом (**ОТВОРЕНА ЈЕ ИЗЛОЖБА СЛИКА.**)
- са повратном, рефлексивном речцом СЕ (**ТРАЖИ СЕ ИСТИНА. / ПОПУЊАВАЈУ СЕ ПРЕОСТАЛЕ КЛУПЕ.**)

ОБРАТИ ПАЖЊУ!!!

- **Данас се купује у дисконтима.**

(обезличена, подразумевајући субјекат)

- **Данас се купују потрештине у дисконтима.**

(пасивна, граматички субјекат > трпилац радње, предикат > прелазни глагол у конгруенцији са субјектом и са рефлексивном, повратном речцом СЕ)

- **Данас се људи гурају у дисконтима.**

(субјекатско-предикатска реченица с повратним, рефлексивним глаголом)

ПОРЕЂЕЊА РАДИ – АКТИВ и ПАСИВ!

Милица је прочитала књига. (актив)

Књига је прочитана. (пасив)

Књига се чита. (пасив)

Глаголски облици којима се казује да се њихова радња врши на субјекту, у ствари, да њихов субјекат трпи ту радњу, називају се пасивни глаголски облици. Граде се само од прелазних глагола.

- **Овај роман се дуго чита.**

Глаголи имају вид, а мењају се по облику, лицу, роду, броју. Могу бити у потврдном и одричном облику, а прелазни у активу и пасиву.

У безличним реченицама се везујемо са субјекат кога нема или се само претпоставља ко је субјекат.

НЕПОТПУНЕ РЕЧЕНИЦЕ

§ Могу бити ЕЛИПТИЧНЕ и СПЕЦИЈАЛНЕ.

ЕЛИПТИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

§ Изостављен је предикат, али се подразумева из контекста.

§ Ове реченице нису предикатске, јер немају предикат, али су комуникативне.

§ Њима се постижу:

о исказивање резултата осећања

о штедња у језику

о економичност и динамика

§ Користе се:

о у свакодневном дијалогу

о у дијалогу у књижевном тексту

о у пословицама и загонеткама

о у устаљеним изразима

о у командама и наредбама

о у новинским насловима

- **Ватра! На лево! / Ноћ.**
- **Пуна школа ђака, ниоткуда врата.** (је, нема) / **Ми о вуку, вук на врата.** (говоримо, улази)

СПЕЦИЈАЛНЕ РЕЧЕНИЦЕ

§ У овим се реченицама никако не може исказати предикат.

§ Употреба им је ограничена и прилагођена говорној ситуацији.

§ Порука ових реченица није прецизна, док у елиптичним реченицама јесте. Специјалне реченице су врло експресивне. Често су одређене интонацијом, уз помоћ мимике и гестова.

§ Ретко се говоре у писању

- **Ево ти! / Ено воза! / Нов! / Не! / Да. / Какав биоскоп? / Јединица? / И?**